

## HỆ THỐNG CÁC SẢN PHẨM VÀ DỊCH VỤ CỦA OCLC

OCLC được thành lập năm 1967 tại Ohio- Hoa Kỳ. Hiện OCLC đang xây dựng và phát triển rất nhiều các dịch vụ liên quan đến 6 nhóm chính, đó là:

- Công cụ quản lý thư viện
- Biên mục và siêu dữ liệu
- Chia sẻ tài nguyên
- Tìm kiếm và chuyển giao tài nguyên
- Quản lý bộ sưu tập số
- Dịch vụ tham khảo

Trong sáu nhóm dịch vụ trên, có những sản phẩm và dịch vụ đã giúp cho OCLC tạo ra những cuộc cách mạng và góp phần thay đổi xu hướng, tiêu chuẩn nghiệp vụ thư viện và cả cách mà bạn đọc tiếp cận với các dịch vụ thư viện. Tiêu biểu có thể kể đến như:

### 1. Phần mềm thư viện thế hệ mới - Worldshare Management Services

Phần mềm Worldshare Management Services (WMS) là giải pháp tổng thể cho thư viện trong quy trình quản lý tài liệu in và tài liệu điện tử. Giải pháp được xây dựng trên một nền tảng thống nhất bằng công nghệ điện toán đám mây, bao gồm các module sau:

- Metadata: biên mục và sao chép dữ liệu thư mục trực tuyến trên WorldCat, quản lý siêu dữ liệu.
- License Manager: quản lý các bộ CSDL điện tử.
- Circulation: quản lý lưu thông mượn trả tài liệu
- Acquisition: bổ sung tài liệu trực tuyến và quản lý ấn phẩm nhiều kỳ.
- Discovery: công cụ tra cứu dưới dạng cổng tìm kiếm và chuyển giao tài nguyên tập trung. Thông qua cổng này, dữ liệu được tìm kiếm và có thể tiếp cận được là trên phạm vi toàn cầu thông qua một giao diện duy nhất. Xem thêm mô tả bên dưới về WCD.
- WorldShare Inter-Library Loan (ILL): cho phép mượn liên thư viện toàn cầu.
- Analytics: các chức năng báo cáo thống kê.
- Chức năng lưu trữ tài liệu theo khóa học (Course Reserve)
- Các chức năng quản trị hệ thống.

### 2. Cổng tìm kiếm và chuyển giao tài nguyên thông tin tập trung - Worldcat Discovery Services

Worldcat Discovery Services (WCD) là một giải pháp đã được áp dụng tại nhiều thư viện trên thế giới, đồng thời cũng là một xu thế quan tâm của các thư viện Việt Nam trong thời gian gần đây. Chỉ thông qua một giao diện tìm kiếm duy nhất, WCD có thể bao trùm một phạm vi tìm kiếm và truy cập lên đến trên 2 tỷ đầu mục tài liệu bao gồm tài liệu in, tài liệu số và tài liệu điện tử. WCD hoạt động dựa trên nền tảng công nghệ điện toán đám mây (cloud-based application) và cho phép người dùng chỉ qua một phép tìm kiếm duy nhất mà có thể truy cập được vào tất cả các loại hình tài liệu dưới các định dạng khác nhau liên quan đến từ khóa tìm kiếm. Về khả năng hỗ trợ tìm kiếm nâng cao, WCD cung cấp 50 tùy chọn khác nhau cho người sử dụng để có thể lọc, mở rộng phạm vi tìm kiếm. Khi bạn đọc thực hiện một phép tìm kiếm bất kỳ, các tài liệu mà thư viện đó đang nắm giữ sẽ được ưu tiên xếp trước trong phần hiển thị kết quả, tiếp đó hệ thống sẽ đưa bạn đọc tới các thư viện gần nhất có tài liệu đó và cuối cùng bạn đọc sẽ có thể tiếp cận tới các thư viện toàn cầu đang nắm giữ tài liệu.

Để mở rộng phạm vi tìm kiếm cho độc giả, ngoài các dữ liệu có trên WorldCat, OCLC còn cung cấp phạm vi tìm kiếm đến 12 bộ CSDL học thuật giúp cho các thư viện có thể mở rộng và tối đa hóa khả năng tìm kiếm và tiếp cận tài nguyên. Các CSDL này được đặt trong hệ thống chỉ mục tập trung (Central Index) của OCLC, bao gồm một số bộ CSDL tiêu biểu như:

- ArticleFirst là bộ CSDL về thông tin trích dẫn (citations) của hơn 16,000 tạp chí phát hành từ 1990. Gồm hơn 27 triệu biểu ghi (records), cập nhật hàng ngày.
- OAIster: Bộ cơ sở dữ liệu liên hợp biểu ghi và tài liệu toàn văn từ các nguồn thông tin số của trên 1.500 đơn vị trên thế giới đóng góp hàng ngày. Các loại hình tài liệu bao gồm: Sách, báo, tạp chí, văn bản, tài

liệu viết tay đã được số hóa, Audio files (wav, mp3), Video files (mp4, QuickTime), Ảnh (jpeg, tiff, gif). Các bộ sưu tập bao gồm: Luận văn, Báo cáo kỹ thuật, Tài liệu nghiên cứu, Bộ sưu tập ảnh, Bộ cơ sở dữ liệu hỗ trợ truy cập toàn văn vào các nguồn dữ liệu truy cập mở (open-access).

- Worldcat Dissertation & These: Bộ CSDL tập hợp trên 20 triệu biểu ghi thư mục luận văn luận án trên khắp thế giới được cung cấp bởi các thư viện là thành viên OCLC, được đánh giá là một trong những bộ cơ sở dữ liệu về luận văn luận án lớn nhất thế giới với rất nhiều đường link tài liệu hỗ trợ truy cập toàn văn.

- Electronic Books (ebook): Bộ CSDL biểu ghi của những sách điện tử được biên mục bởi các thành viên của OCLC, gồm trên 1,9 triệu ebooks được biên mục từ trước tới nay, cập nhật hàng ngày. Bộ CSDL chỉ ra các thư viện sở hữu các sách điện tử trên và cung cấp nhiều liên kết tới toàn văn ebook.

### **3. Phần mềm quản lý các bộ sưu tập số - CONTENTdm**

Contentdm là một giải pháp tổng thể cho một việc quản lý tài liệu số do OCLC cung cấp. Phần mềm này có khả năng quản lý, lưu trữ các loại hình tài liệu số của thư viện và giới thiệu các tài liệu số đến với bạn đọc thông qua Website của Contentdm. Contentdm quản lý được các loại hình tài liệu với nhiều định dạng khác nhau, như: các file văn bản, âm thanh, hình ảnh, bản đồ, video, các file Microsoft Office. Đơn giản nhưng mạnh mẽ, Contentdm cho phép quản lý truy cập của người dùng thông qua địa chỉ IP, hoặc tài khoản user name/password. Ngoài ra, cộng đồng gần 3.000 thư viện đang sử dụng phần mềm này cũng đã chia sẻ nhiều tài liệu quý hiếm trên Contentdm, cho phép các thư viện trong cộng đồng có thể cùng nhau khai thác.

### **4. Dịch vụ mượn liên thư viện toàn cầu - Worldshare Interlibrary Loan**

Dịch vụ mượn liên thư viện toàn cầu (ILL): Dựa trên CSDL mục lục liên hợp mà các thư viện đã tham gia xây dựng và đóng góp. Các thư viện có thể xây dựng chính

sách mượn liên thư viện trong phạm vi địa phương cũng như trên phạm vi toàn cầu, với sự tham gia của một số nhà cung cấp dịch vụ mượn tài liệu lớn và uy tín như: Thư viện Quốc hội Mỹ, Thư viện Quốc gia Canada, Thư viện Anh Quốc. Số lượng các thư viện hiện đang tham gia trong hệ thống mượn liên thư viện của OCLC gồm hàng chục nghìn thư viện và đây là dịch vụ mượn liên thư viện có phạm vi lớn nhất thế giới. Hằng năm, OCLC xử lý khoảng gần 10 triệu giao dịch mượn giữa các thư viện trên thế giới với nhau. Bên cạnh việc cho phép các giao dịch mượn liên thư viện dưới dạng tài liệu in, tính năng Article Exchange có trong ILL còn cho phép các thư viện khả năng mượn các tài liệu số. Dịch vụ sẽ cung cấp một không gian lưu trữ có độ bảo mật cao để các thư viện cho mượn tài liệu số tải các file mà mình sẽ cho mượn. Thư viện yêu cầu mượn sau đó sẽ vào không gian được cung cấp tải tài liệu về. Chỉ có thư viện yêu cầu mượn tài liệu đó mới có quyền truy cập và sử dụng tài liệu số đã được tải lên. OCLC là đơn vị cung cấp nền tảng cho hệ thống mượn liên thư viện và cũng là người đứng ra bảo đảm cho các giao dịch mượn liên thư viện này. Các thư viện liên quan đến giao dịch tự xác định chính sách và mức phí cho các giao dịch mượn liên thư viện của mình.

### **5. Công cụ xác thực người dùng và truy cập CSDL điện tử từ xa - EZproxy**

Truy cập vào các bộ CSDL từ bên ngoài dải IP thuộc khuôn viên thư viện/trường đại học là một nhu cầu hiện hữu và thiết thực đối với mọi thư viện có sử dụng CSDL điện tử. EZproxy của OCLC là công cụ cho phép truy cập vào nguồn tài liệu điện tử của thư viện với một thao tác xác thực đơn giản. EZproxy cho phép người dùng có thể truy cập vào một số lượng lớn các tài liệu từ các nhà cung cấp uy tín trên thế giới. Nó cũng có thể tích hợp vào các hệ thống phần mềm hiện có của thư viện để người dùng có thể truy cập vào vốn tài liệu của thư viện.

**Dương Đình Hòa**

*Công ty IDT*